

CONTAMINAREA LEGALĂ A ALIMENTELOR ÎN CAZ DE ACCIDENT NUCLEAR

Asociația CRIIRAD denunță activitatea scandalosă a experților Euratom și cheamă la mobilizare masivă împotriva proiectului Comisiei Europene!

Proiectul de regulament european

Comisia Europeană a elaborat un proiect de regulament pentru stabilirea nivelurilor maxime permise (NMP) de contaminare radioactivă a produselor alimentare în caz de accident nuclear. Parlamentul a fost consultat în data de 9 iulie și Consiliul Uniunii Europene ar putea lua o hotărâre până la sfârșitul anului 2015. Acest Regulament, odată adoptat, va conduce la aplicarea lui obligatorie în toate statele Uniunii Europene, fără posibilitatea de schimbări ulterioare.

Limitele sunt stabilite pentru 4 grupe de nuclizi radioactivi (plutoniu, stronțiu, iod și cesiu) și 5 categorii de produse alimentare: alimente pentru sugari, băuturi lactate (inclusiv apa potabilă), alimente de bază (carne, peste, legume, fructe, cereale ...) și așa-numitele alimente de importanță minoră. În cazul în care limita este depășită, produsul nu poate fi introdus pe piață; în cazul în care nivelul de radioactivitate nu depășește limita, alimentele pot fi comercializate în mod liber în cadrul UE, exportate din Europa în țări terțe sau importate în Europa din țări terțe contaminate.

Niveluri maxime permise (NMP) de contaminare radioactivă (exprimate în Bq/kg)	Produse destinate alimentației umane				
	Alimente pentru sugari	Produse lactate	Alimente lichide	Alte alimente cu excepția celor de importanță minoră	Alimente de importanță minoră
Izotopi de stronțiu, în special Sr-90	75	125	125	750	7 500
Izotopi de iod, în special I-131	50	500	500	2 000	20 000
Izotopi de plutoniu și elemente de transplutoniu care emit particule alfa, în special Pu-239 și Am-241	1	20	20	80	800
Toți ceilalți nuclizi cu timp de înjumătățire mai mare de 10 zile, în special Cs-134, Cs-137	400	1 000	1 000	1 250	12 500
Activități masice totale	626	1 645	1 645	4 080	40 800

Niveluri inacceptabile de risc

Substanțele radioactive sunt poluanți cancerigeni, mutageni și genotoxici recunoscuți. Prin urmare, este esențial ca nivelurile de contaminare pe care autoritățile europene le consideră "admisibile" să asigure un nivel suficient de protecție. Dar nu este cazul.

Limitele menționate în proiectul de regulament corespund unor niveluri inacceptabile de risc și reprezintă mai ales **pentru copii** mari prejudicii pentru sănătate. În plus, dispozitivul nu oferă măsuri specifice de protecție pentru femeile însărcinate (pe când radiosensibilitatea fătului este pe larg demonstrată) sau femeilor care alăptează (nuclizii radioactivi precum iodul radioactiv trec ușor în laptele matern, iar copiii sunt grupul cel mai vulnerabil).

Dacă e să credem Comisia Europeană, proiectul garantează respectarea limitei de doză efectivă de **1 mSv/an**. Această declarație este **complet falsă**. Verificările efectuate de CRIIRAD atestă doze de **10 ori, și de până la 100 de ori mai mari**. Iar o doză de 1 mSv corespunde deja unui nivel ridicat de risc: în cazul populației franceze, această expunere reprezintă un detriment oficial 3.800 de decese sau echivalentul lor¹. Cu doze de 10 ori mai mari se va permite comercializarea de alimente ale caror nivel de contaminare poate provoca zeci de mii de decese și un număr mult mai mare de cazuri de cancer. Cum se explică această diferență?

O incredibilă acumulare de anomalii extrem de grave

Proiectul de regulament este un document complet opac, care nu precizează nici nivelul de risc considerat acceptabil, nici nivelul de referință a dozei sau ipotezele utilizate pentru calcule (diete, grupe de vârstă, procentul de alimente contaminate, rata de contaminare ...).

Forțată să se explice, Comisia Europeană a introdus în cele din urmă în expunerea de motive a proiectului de regulament, o referință **la raportul științific care justifică și validează alegerea nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a alimentelor**. Acest raport² a fost redactat în 1998 de experții Euratom (experți ai Comisiei Europene în domeniul protecției împotriva radiațiilor, aleși în temeiul articolului 31 al Tratatului Euratom).

Analiza acestui document ne-a permis să identificăm o **serie de erori, inconsecvențe și nereguli. Ele sunt grave și vizează TOATE aceiași lucru: minimizarea dozelor și riscurilor** (ceea ce duce în mod evident la fixarea limitelor de contaminare excesiv de înalte). Va prezentăm mai jos câteva deficiențe dintre cele mai importante:

- **O inconsecvență majoră inacceptabilă:** clauza de îndepărtare. Aceiași experți afirmă că NMP au fost definite pentru impactul unui accident îndepărtat, care a avut loc în afara Uniunii Europene, la mai mult de 1000 km de frontierele sale. În baza acestei clauze, experții au calculat limitele pentru un procent mic de alimente contaminate (10% din alimentele solide, 1% din apa potabilă). Nu ar fi nimic în neregulă dacă textul regulamentului ar respecta premisa de bază și ar preciza că domeniul său de aplicare este limitat la importul din țări terțe de produse alimentare contaminate de un accident nuclear. Dar nu este cazul: regulamentul se aplică la orice accident, inclusiv în cazul în care acesta se produce într-un stat membru al UE! Dar în acest caz ipotezele de calcul nu mai sunt valabile : procentul de alimente contaminate poate fi cu mult mai mare, ceea ce necesită limite cu mult mai joase! O astfel de inconsecvență majoră nu a putut scăpa experților și decizătorilor europeni! În avizul lor din noiembrie 2012, care validează NMP, experții Euratom invită Comisia Europeană să-i consulte de urgență în caz de contaminare majoră care ar afecta Europa! Nu se spune nimic despre timpul necesar pentru a dezvolta noi limite și pentru a le adopta de către cele 28 de state membre. Fapt derutant: căci NMP fixate sunt aplicate direct tocmai pentru că în caz de accident este imperativ a acționa rapid!
- **O minciună uriașă:** regulamentul afirmă că limitele fixate pentru lichidele alimentare reflectă consumul curent de apă potabilă. Prin urmare, ar fi de așteptat ca acest calcul să fie făcut pentru un consum minim de 1 litru de apă pe zi (OMS preconizează 2 l/zi). Cu toate acestea, analiza raportului de expertiză arată că NMP au fost definite pentru una sau două înghițituri de apă pe zi: 7 ml/zi pentru un copil de 1 an și 16 ml pentru un adult! Aceste cantități³ evident derizorii conduc la definirea limitelor de contaminare aproape criminale pentru un produs vital precum apa. Fiind imposibil de a justifica aceste alegeri, autorii regulamentului au preferat să scrie negu pe alb un neadevăr flagrant cu consecințe potențiale foarte grave.
- **"Omisiuni" de neconceput:** nu vom menționa decât una foarte elocventă, a așa-numitelor alimente "de importanță minoră". Autoritățile europene au decis să stabilească, pentru această categorie, limite foarte mari : de 10 ori mai mari decât cele definite pentru produsele alimentare de bază! Această decizie, criticabilă în principiu, ar putea fi înțeleasă dacă experții ar fi făcut verificările necesare și ar fi demonstrat, în baza cifrelor, că impactul consumului de alimente atât de contaminate ar fi de fapt neglijabil. Dar nu este așa: raportul de expertiză nu conține o singură linie la acest subiect! Acest lucru este însă esențial: verificările efectuate de CRIIRAD, în baza datelor de consum EFSA, arată că doar "ierburile și condimentele" măresc doza totală de aproximativ 20%, ceea ce nu este neglijabil. În plus, nivelurile de iod 131 permise în așa-numitele alimente de

¹ În conformitate cu coeficientul de risc "detriment" al Comisiei Internaționale de Protecție Radiologică (ICRP Publicația 103, 2007). "Detrimetul" așa cum este definit include un sistem de ponderare care ar trebui să reflecte pierderea calității de viață. Se poate lua în considerare, de asemenea, aprecierea de către ICRP a riscului de cancer: dacă 66 de milioane de oameni primesc o doză de 1 mSv, este de așteptat apariția a mai mult de 11 000 de cazuri de cancer induse de radiație. În urma unui accident, prejudiciul real va depinde în mod evident de natura nucleizilor radioactivi și radiosensibilitatea organelor vizate, dar această estimare este un ordin de mărime relevant pentru evaluarea standardelor de protecție.

² Radiation Protection 105: EU Food Restriction Criteria for Application after an Accident. European Commission, DG Environment, Nuclear Safety and Civil Protection.

³ Un factor de contaminare de 0,01 (1%) este aplicat pentru consumul de alimente pentru copii (250 l/an) și pentru adulți (600 l/an).

importanță minoră sunt atât de mari încât consumul ocazional poate duce la depășirea limitei necesitând, potrivit OMS, **administrarea de tablete de iod stabil** pentru a proteja glanda tiroidă. Ar fi, de exemplu, cazul unui copil mic care mâncând numai 150g de cartofi dulci⁴ ar ajunge, fără de a depăși limita stabilită pentru iodul 131! Cum "responsabilii" pot trata atât de ușor o problemă atât de importantă?

- **"Greșeli" de neînțeles:** trecem peste greșelile de referință și semnalăm, printre exemplele cele mai îngrijorătoare, eroarea coeficientului pentru a calcula doza de radiație primită de un sugar în cazul ingestiei de alimente contaminate cu plutoniu 239. Valoarea menționată în tabel (și utilizată în calcule) este de 10 ori mai mică decât valoarea oficială (pe care experții pretind s-o aplice): nivelul de doză și de risc este, prin urmare, împărțit la 10, ceea ce conduce la nivele de 10 ori prea înalte. Cum documente de referință, cruciale pentru protecția noastră, pot scăpa celui mai elementar control al calității?
- **Metode condamnabile:** una dintre cele mai șocante conduce spre lipsa de protecție a celui mai vulnerabil grup, al sugarilor: în loc de a face calcule pentru cei de mai puțin de 1 an, experții au selectat ca grup critic copiii între 6 și 18 luni. Datorită acestui detaliu, ei își permit să utilizeze coeficienții de doză pentru tranșa de la 1 la 2 ani, de obicei, mult mai inferiori decât cei pentru sugari. Ceea ce conduce, din nou, la stabilirea limitelor de contaminare mai înalte decât în cazul în care ar fi fost concepute pentru copii de mai puțin de 1 an. Cu toate că, în ceea ce privește protecția sănătății, este imperativ de a efectua calculele pentru persoanele cele mai vulnerabile, altfel limitele nu vor asigura protecția acestora.
- **Neglijențe vinovate:** expunerea tiroidei ca urmare a contaminării alimentelor prin izotopi radioactivi de iod este abordată într-o notă de 3 linii în partea de jos a unui tabel! Aflăm în această notă că în caz de expunere prelungită la izotopul iod 131, este recomandabil să se verifice, în plus de doza eficientă, doza pentru tiroidă. Dar nu este acesta rolul experților să efectueze verificările necesare (care ar fi demonstrat că și expunerea limitată în timp este deosebi problematică). Și cine va face acest lucru dacă Regulamentul nu conține nici o referire la conținutul raportului de expertiză? Este necesar ca limitele fixate pentru iod să garanteze protecția tiroidei. În 1998, termenul epidemie a fost folosit pentru a descrie creșterea vertiginoasă a incidenței cancerului tiroidian în rândul persoanelor afectate de catastrofa de la Cernobil. Grupul cel mai afectat a fost alcătuit din copii care erau sub 5 ani în 1986! Cum putem tarata cu atâta nonșalanță, în o singură notă a cărui conținut este greșit, o problemă majoră pentru protecția sănătății copiilor?
- **O expertiză minimă:** în raportul lor de evaluare a valabilității NMP, experții Euratom s-au mulțumit efectuând calculele dozei pentru adulți și copii (fără a aborda și problema laptelui matern). Nici un calcul nu a fost efectuat pentru copii mici sau pentru adolescenți în timp ce pentru unii nuclizi radioactivi și anumite alimente ei sunt grupul critic (verificările noastre arată că limita de iod în lapte trebuie să se calculeze în funcție de copiii de vârstă fragedă). Cazul particular al fătului nici nu a fost menționat.
- **Alegeri discutabile:** experții Euratom recunosc, în raportul lor din 1998, că NMP nu sunt adaptate la grupurile de risc, în special al consumatorilor a căror dietă este în mare parte de origine locală. Ar trebui să fie revizuite NMP în jos pentru a proteja toată lumea, dar specialistii recomandă o abordare alternativă: populația să fie informată de riscurile cu care se confruntă. Populația trebuie să-și asigure protecția, Statul doar o va informa.

Și lista este lungă. Ar trebui să fie abordată clasificarea incorectă a unor nuclizi radioactivi (izotopii uraniului, izotopii de cesiu), calcule inexacte din cauza unor erori în utilizarea limitelor, ignorarea efectului mai multor grupuri de toxicitate (ca și cum un accident nuclear major nu ar cauza eliberarea unui cocktail de produse radioactive!), excluderea nejustificată a doi nuclizi radioactivi cheie, tritium și carbon-14, etc., etc.

Totul conduce spre subestimarea dozelor și cumularea efectelor.

Rezultat: NMP definite în proiectul de regulament european sunt prea laxe.

În felul acestor costuri economice sunt reduse considerabil: cu cât limitele sunt mai înalte, cu atât cantitățile de alimente contaminate ce ar trebui eliminate sunt mai mici, și numărul de agricultori și fermieri compensați mai redus. **Dar care este prețul sănătății?** În joc este protecția a 500 de milioane de consumatori europeni -inclusiv zeci de milioane de copii - de contaminanți radioactivi, care pot induce cancer la persoanele expuse și malformații genetice la urmașii lor (în plus de numeroasele patologii pe care sistemul formal de protecție împotriva radiațiilor nu le ia în considerare).

---

⁴ Acest produs este pe lista alimentelor de importanță minoră, inclusiv mirodeniile și condimentele (usturoi, capere, piper, ardei iute, ghimbir, nucșoara, piper, vanilie, fenic, cimbru, etc), cojile de citrice și pepenele galben, fructele confiate, rădăcinile și tuberculii (cum ar fi cartofii dulci, topinamburul, maniocul, sagoul ...), dar și caviarul, trufe, cacaoa, drojdia, uleiurile esențiale ... și până la vitamine și provitamine.

Stabilirea responsabilităților

Cum se explica aceste **disfuncții**? Incompetență? Neglijență? Înșelăciune deliberată? Respectul misiunii statutare a Tratatului Euratom, care este de a asigura dezvoltarea rapidă a industriei nucleare? CRIIRAD nu are răspunsul, dar speră să obțină explicații și sancțiuni.

Prin e-mailul din data de 21.4.2015 și apoi prin scrisoare recomandată, CRIIRAD a cerut comisarului european pentru sănătate și siguranță alimentară, **contactele experților oficiali Euratom responsabili de expertiza din 1998 și avizul favorabil din 2012.**⁵

Avizul din 21 noiembrie 2012 confirmă, de fapt, concluziile raportului din 1998: nivelurile maxime permise de contaminare definite în 1987 sunt încă valabile și pot fi preluate neschimbate în noul proiect de regulament al UE. **Fără de a corecta anomaliile evidente ale dispozitivului, experții nu s-au deranjat nici pentru a umple golurile lui:** în 1998, experții Euratom au regretat, de exemplu, lipsa de informații cu privire la regimul alimentar al consumatorilor europeni. Între timp, EFSA⁶ a construit și a pus la dispoziție o bază importantă de date cu informații exacte care pot fi clasificate în funcție de țară, pe produs și pe grupe de vârstă. Experții Euratom nu au considerat oportun s-o folosească pentru a corecta defectele estimărilor inițiale. Un alt exemplu: în 1990, numai izotopii de cesiu-134 și 137 au fost incluși în limitele pentru hrana animalelor. 25 de ani mai târziu, nici un singur nuclid radioactiv nu a fost adăugat! Același lucru este valabil pentru controale și realizarea lor: ce se controlează, cu ce echipament, care logistică, nimic nu este prescris în timp ce mai multe rapoarte recente arată ineficiența controalelor alimentare în timp normal. Dacă nimic nu este prevăzut, în caz de accident, ne putem aștepta la ce este mai rău!

Apel de mobilizare

CRIIRAD invită toți cetățenii europeni să semneze petiția pentru o revizuire completă, transparentă și democratică a reglementului aplicabil în caz de accident.

Semnătura on line: <http://criirad-protegeonsnotrealimentation.wesign.it/ro>

Responsabilitatea pentru stabilirea standardelor de radioprotecție trebuie transferată din Tratatul Euratom în Tratatul Uniunii Europene. Doza-limită și doza de contaminare nu trebuie să fie orientate pentru a asigura dezvoltarea industriei nucleare, ci să asigure în conformitate cu Tratatul UE: **1 / un nivel ridicat de protecție, 2 / punerea în aplicare a principiului precauției, 3 / aplicarea principiului poluator-plătitor.** Acest ultim punct este crucial: în virtutea regimului specific de răspundere civilă pentru daunele nucleare, operatorul unei instalații nucleare este responsabil de compensarea leziunilor și daunelor provocate (în Franța, răspunderea sa este încă limitată la 91 milioane de euro⁷ în timp ce un accident nuclear major costă sute de miliarde (nu mai vorbim de ceea ce este de neprețuit: suferință, anxietate, boală și moarte).

Acțiuni sunt în curs de pregătire către guvernele statelor membre și către Parlamentul European, care urmează să se pronunțe la 6 iulie 2015, despre proiectul Comisiei Europene. Pentru a influența deciziile trebuie să fim numeroși. Nu lăsați lobby-ul nuclear să decidă viitorul vostru!

Pour informare și acțiune: <http://www.criirad.org/>

---

⁵ La 04 iunie 2015, fără nici un răspuns, și în urma unui e-mail de relansare, **CRIIRAD a depus către mediatorul european o plângere împotriva Comisiei.** Plângerea este în curs de instrucțiune.

⁶ European Food Safety Authority / Autoritatea europeană pentru siguranța alimentară: baza de date concise privind consumul de alimente. <http://www.efsa.europa.eu/fr/datexfoodcdb/datexfooddb.htm>

⁷ Dacă adăugăm contribuția statelor, suma este de 670 de milioane de euro ceea ce este derizoriu în comparație cu necesitățile. Dacă Convenția din 2004 va fi semnată în cele din urmă, suma garantată pentru compensare va ajunge la 1,5 miliarde de euro ... ceea ce nu va schimba practic nimic: **în caz de accident nuclear, populația va trăi în zone contaminate, va consuma alimente contaminate și va plăti cu prețul sănătății sale și a urmașilor săi.**